СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI., Ч. 276. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 27 листопада, 1933.

VOL. XLI. No. 276. Jersey City, N. J., Monday, November 27, 1933. THREE CENTS.

ОПОЗИЦІЯ ПРОТИ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ПРЕЗИДЕНТА РОСТЕ

РУЗВЕЛТ НЕ ДУМАЄ ЗМІНЯТИ ЇЇ.

ВОРМ СПРІНҐЗ (Джорджія).—Президент Рузвелт мав у пятницю свою правильну розмову з ґазетярями й запевнив їх, що він не зміняє своєї монетарної політики. Він говорив про її противників як про „невірних Томів" та „Торів" (консерватистів).

Зате ґенерал Джансон, адміністратор уряду відбудови краю, в своїй розмові з ґазетярами нападав гостро на критиків президента, як дрібних людей, що хочуть стати великими, нападаючи на великого противника.

Опозиція проти монетарної політики президента Рузвелта дістала велику допомогу в особі Ал Смита, визначного демократичного лідера. Запитаний нюйорською Торговельною Палатою про погляд щодо монетарної політики президента Рузвелта, Смит без обиняків заявився проти неї. „Я стою за золотий доляр, а не за пустий („балоні") доляр" — говорив Смит. Коли йому звернули увагу на його приналежність до демократичної партії, він сказав, що він застарий, щоби бути правильним членом партії.

ЦЕРКВА ПРОГОЛОШУЄ ДЕНЬ ЖАЛОБИ ЗА ЖЕРТВИ ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ.

КАРТЕРЕТ (Ню Джерзі). — о. Йосиф Жук, епископ Української Православної Церкви в Америці, зарядив дня 9 листопада, що в парохіях цеї церкви буде обходитися в неділю, 26 листопада, День Жалоби.

В цей день парохи цеї церкви „відправлять по Службі Божій панахиду за душі нещасних наших братів і сестер, що померли страшною голодовою смертю на Великій Україні; за всіх тих, що в тюрмах чрезвичайки, на Соловецьких островах, на Сибірі, далеко від Рідної Землі сконали".

ЛІТВІНОВ КАЖЕ, ЩО В РОСІЇ ВСЕ „БЛАҐОПОЛУЧНО".

НЮ ЙОРК. — Максим Літвінов, большевицький комісар заграничних справ, говорив тут на бенкеті, який йому справила в панському готелі Валдорф-Асторія Американсько-Російська Торговельна Палата. У своїй промові Літвінов представляв велич Росії, запевняв про рівноправність народів та малював рожеві вигляди для американських бизнесменів з привернення диплеоматичних зносин між Америкою й Росією.

На бенкеті були коло півтори тисячки осіб. Тостместером був полковник Гоф Купер, що був дорадником большевицького уряду в ріжних інжирських проєктах. Купер величав одним духом президента Рузвелта, Сталіна й сенатора Бору. Потім представляв „визначних гостей": Бориса Сквірського, голову совітського інформаційного бюра у Вашингтоні, Петра Богданова, предсідника Амторґа, та Волтера Дюрентія, відомого большевицького симпатика та московського кореспондента „Ню Йорк Таймса". Цьвму останньому гості справили велику овацію через повстання з місць.

Трицять детективів, 50 уніформованих поліцаїв та спеціяльний відділ мотоциклевих поліцаїв берегли Літвінова підчас бенкету.

РОБІТНИКИ ЕЛЄКТРИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗА „САМОСТІЙНУ" ЮНІЮ.

НЮ ЙОРК. — Ню Йорк Едисон Компані та злучені з нею підприємства подали до публичного відома вислід голосування робітників над питанням юнії. З 15,000 електричних робітників віддано 14,791 голосів. З того подавляюча більшість заявилася проти звязування юнії з Американською Федерацією Праці або з якимнебудь іншим юнійним союзом.

Юнія „Бродергуд оф Едисон Емплоїс" осуджує цей вислід голосування. Юнія каже, що його можна було сподіватися, бо підприємство могло провадити аґітацію, яку хотіло, і воно оплачувало всю аґітацію проти Федерації Праці.

ЗА ВИЗНАННЯ ЮНІЙ В УГЛЕВИХ КОПАЛЬНЯХ СТАЛЕВИХ ПІДПРИЄМСТВ.

ЮНІОНТАВН (Па.). — Більшість робітників, занятих у 9 копальнях мягкого вугля, що належать до сталевого підприємства Фрика, заявилася за компанійну юнію. В 6 інших копальнях побідила юнія „Юнайтед Майн Воркерс".

З приводу побіди прихильники компанійних юній справили величезний обхід, у якому пускали штучні вогні, стріляли з рушниць, билися кулаками та кидали камінням на своїх противників.

Заряд юнії „Юнайтед Майн Воркерс" каже, що підприємство вживало перед голосуванням перекупства та пускало чутки, що на випадок признання юнії, незалежної від підприємства, підприємство замкне всі копальні.

LIBERTY AND SULLIVANS.

You're wondering, maybe, how it is that a Sullivan, no less, should be standing up in his tunic with a green sash before a lot of Ukrainians, the way Edward Sullivan did Sunday night at the Plantations Club, and administering the oath of rebelion against Russia. But, shure, if you're wondering that, it is little you know the Sullivans.

Haven't they been mixed up in the cause of freedom and justice since the beginning of time? Wasn't it an O'Sullivan who stood by Leonidas and his three hundred Spartans in the pass at Thermopylae against the presumptuous Persians bidding Leonidas give the Persians no quarter?

Wasn't it Denis Sullivan himself stood by William Tell that day in the market place at Aldorf when the tyrant Gessler bade William shoot the apple from his little boy's head? And didn't Denis offer to stand in the lad's place only Gessler wouldn't hear to it?

Wasn't it one of the Sullivans who stood up to King John when the barons were weakening in their demands, and wouldn't budge from his place until John had given in entirely and put his name at the bottom of Magna Carta?

Who was it that stood at Simon Bolivar's elbow offering one suggestion after another the day Simon drew up the Codigo Boliviano, which put Bolivia on and off its feet for the next fifty years? A Sullivan.

In our own magnificent fight against the British who was it marched up and down with George Washington standing under one elm tree after another and dedicating every tavern to the cause of liberty but the Sullivans? They say you couldn't move at the battle of Bunker Hill without bumping into a Sullivan.

And when old Ireland herself won her dispute with Britain this little while ago who was it led the Black and Tan until they had won their liberty, and then turned round and fought the Irish themselves for pure joy? A Sullivan. Or was it a cousin of the Sullivans, one of the Collins boys? No matter.

Well, and can you read of these splendid achievements and still wonder at the sight of a Sullivan in this tunic leading a lot of Roosians out of bondage? Whenever there has been a fight over liberty and justice there's been a Sullivan in the thick of it, and sometimes when liberty and justice haven't been in it at all, and it's been just a plain, simple fight he's been in the thick of it, having the time of his life.

(The Evening Bulletin, Providence, November 22, 1933).

ЯК БОРОТИСЯ ПРОТИ ЗЛОЧИНІВ.

Перед сенатським субкомітетом для боротьби проти злочинів виступали в Ню Йорку між свідками Ал. Смит, сенатор Копленд і інші визначні політики.

Ал. Смит виступив з думкою, що до поборювання злочинства може багато причинитися розголошування через ґазети вимірів кари. Це, на його думку, підрвало би загальне перекопання молоді, що більшість злочинів уходить злочинцям безкарно. Сенатор Копленд звязував теж зріст злочинства зі звичаєм американських ґазет звеличувати злочинців як героїв. Д-р Керчвей, котрий колись був начальником тюрми Синг-Синг, говорив, що в світі є стільки родів злочинців, скільки є родів недуг. Він приписував злочинство кепському вихованню в дитинстві.

ЗАВОРУШЕННЯ В ТЮРМІ.

У східній стейтовій вязниці коло Филаделфії прийшло серед вязнів до дуже поважних заворушень. У бунті взяли участь яких 275 вязнів. Вони попсули багато машин у робітнях вязниці та знищили багато готового товару. Вони не хотіли вертатись до вязничних келій, поки не зявилися спеціяльні відділи поліції.

ПОДРУЖЕ ПРОДОВЖУЄ ЖИТТЯ.

До такого висновку дійшло міжнародне статистичне бюро в Женеві на підставі довгої анкети. Замітне те, що майже всі мущини, які дійшли віку понад 100 літ, були жонаті. Анкета ствердила ще й другий факт, усім нам віддавна відомий, що праця в полі, далекі проходи і життя на селі впливають на довговічність.

ПЕРША КНИЖКА ДЛЯ БОЛГАРСЬКИХ ЦИГАНІВ.

Це біблія, видана відомим британським біблійним товариством у Лондоні. У Болгарії жиють яких 130 тисяч Циганів, розсипаних по околиці ріжних міст. Вони майже виключно магомедани, але в останніх роках багато з них перейшли на протестантизм. Видана біблія має зміцнити це пропаганду християнства між ними.

ЗЛОЧИНЕЦЬ ДОПОМАГАЄ ПАРИСЬКІЙ ПОЛІЦІЇ.

Два тижні вся французька поліція шукала по всій Франції вбивника популярного париського директора Діфрена, якого знайшли вбитого в його бюрі. Діфрена вбив хтось тупим предметом. Слідство ствердило, що це був якийсь моряк, що відвідував директора. Навіть опис, як виглядав, був досить точний, але 10,000 детективів, що стежили за всіми моряками у краю і на кордонах, не знайшли винуватця. Аж тепер приходить звістка з еспанського міста Сантандер, що там у французького консуля зявився Андре Пієрра і признався до вбивства Діфрена. Всі дані згоджуються з переведеним слідством. Навіть здогад поліції, що злочин був на тлі гомосексуальнім, виправдується. Незрозуміле тільки одно, як убивник утік і чому поліція не могла ствердити, як зветься той моряк, що саме в день убивства дістав від Діфрена безплатну карту до театру і що розмовляв із ним на перерві підчас вистави.

ПОЛЬЩА ПРИВОЗИТЬ МІД ІЗ... МЕКСИКА.

Під тим наголовком помістила „Газета Варшавска" статтю, в якій звернула увагу на одну малу, але замітну позицію польського торговельного білянсу. В літах 1930—32 Польща привезла більше меду ніж вивезла на 2,377 сотн., себто 23 вагони по 10 тон і заплатила на 362 тис. зл. більше, ніж сама дістала. Цей імпортований мід походить з Німеччини і з Мексика. Це вказує на те, як низько розвинене ще в Польщі бжільництво.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛЕТ У СТРАТОСФЕРУ.

Федеральне Бюро Мір у Вашинґтоні ствердило, що прилади до мірення висоти, які мали з собою американські летуни у стратосферу, занотували досягнення висоти 61,237 стіп, або 18,665 метрів. Летуни Сетел і Фордні доказують у своїх описах злету, що злет не є получений з такими небезпеками, як це представляє собі народня уява.

ПОРАНИВ ШВАҐРА НОЖЕМ.

Жінка Олекси Костюка жиє в старому краю, а він у Вінніпеґу. В домі жінчиного брата, Івана Кузащука, що жиє на Мід улиці, Олекса посварився з Іваном через Олексову жінку. Скоро вони так розгорячкувались у сварці, що прийшло до бійки. Пізніше поліція забрала Кузащука до шпиталю з великою раною на животі. Кузащук поранений ножем. Костюка арештовано, але покищо поважного обжалування проти нього нема. Його справа буде залежати від стану здоровля Кузащука.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТРІЙ НАЙНОВІШОЮ МОДОЮ НА МАДЯРЩИНІ.

В Будапешті основано окремий союз, який розпочав акцію, щоб надати моді характер „мадярськости". Міністеріяльний радник Ференчи заявив у переведеній на цю тему анкеті, що введення моди національних строїв не є чимсь внутрішнім, але може причинитися до піднесення мадярських національних почувань. У тій ціли розписано конкурс на створення нової мадярської моди для мущин і для жінок.

НАСЛІДНИК ПРЕСТОЛА РОЗВОДИТЬСЯ.

В Брюселі є чутки, що небаром папа уневажнить подруже дочки короля Альберта, Марії Жосе, з італійським наслідником престола, кн. Ґумбертом. Ґінекольоґи ствердили, що жінка наслідника престола не може мати потомків. Тому, що кн. Гумберт є одинаком італійської королівської пари, справа наслідства престола стала тепер важною. Згідно з італійським законодавством, подруже може уневажнити лише папа.

З ЕВРОПИ ПІДТРИМУЮТЬ ДОМАГАННЯ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

ПРАГА (Чехословаччина). — Громадський Комітет Ратунку України вислав до президента Рузвелта таку телеґраму:

Пане Президенте! Громадський Комітет Ратунку України в Чехословаччині підтримує домагання американських Українців і прохає Вас поставлення вимоги совітській владі про допущення контрольної місії на території Радянської України, котру цього року навістив страшний голод, який без сумніву повернеться в 1934 році, для провірення фактичного стану річей. — Голова, Бочковський.

ПАРИЖ (Франція). — Українська Еміґраційна Рада вислала до президента Рузвелта телеґраму, в якій подає, що репрезентує українську іміґрацію, котра жиє в 9 европейських державах, і просить президента піддержати домагання Обєднання Українських Орґанізацій в Америці в справі висилки місії на територію України для провірення страшного голоду. Телеґраму підписав Шульгин. Вислано її дня 4 листопада.

І РУМУНИ ПЕРЕСЛІДУЮТЬ ТИХ, ЩО ПРОТЕСТУЮТЬ У СПРАВІ ГОЛОДУ.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Румунська влада заборонила в Чернівцях протести проти виголодовування українського населення на Радянській Україні. Та цього, видно, поліції замало. Вона почала особливо слідити за українським щоденником „Час", конфіскуючи його і виступаючи проти нього раз-у-раз з новими карними доходженнями за те, що там друкуються вісти, звернені проти Совітів. Відповідального редактора потягнено в короткім часі аж сім разів перед суд. не хочуть ніяк допустити до того, щоби писати правду про мучеництво українського народу під Совітами.

СОЦІЯЛІСТИ СТАНУТЬ ДО БОЮ.

БРЮСЕЛЬ (Бельґія). — Вандервельде, провідник II. Інтернаціоналу, домагається ревізії соціялістичної науки, зокрема соціялістичного відношення до мілітаризму й патріотизму. Він заповідає, що якби Німеччина знову напала на Бельґію, то соціялісти підуть на війну.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРОПАҐАНДА В РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — В Румунії розвязано цеї весни всі комуністичні орґанізації. Та Третій Інтернаціонал виробив у Москві плян реорґанізації комуністичної партії в Румунії й виставив нову програму з метою викликати цеї зими комуністичну революцію в Румунії. Комуністи мають у Румунії свої тайні друкарні, де друкують летючки і відозви, котрі розповсюднюють по селах і містах. Поліція викрила тайні машини для помножування писаного слова, багато літератури, зброї і т. д.

ПОКЛІН МАРКІЯНОВИ ШАШКЕВИЧЕВИ.

ЛЬВІВ. — В день 9 листопада зароївся Личаківський цвинтар масою питомців Духовної Академії і безлічю світських людей. Це зійшлися вони, щоби, як і що року в тім часі, віддати поклін тлінним останкам о. Маркіяна Шашкевича. Цього року минуло якраз 40 літ від перевезення його домовини з Новосілок до Львова.

Питомець Іван Миронюк згадав великі чесноти і заслуги поета. А передовсім підчеркнув його сильну віру в Божу поміч і горячу любов до українського народу, яка його, слабого тілом, вчинила великим духом. Він відчинив двері до святині просвіти, двері, замкнені кілька століть. Він крикнув серед земляків, щоби пробудилися з вічного сну і полюбили правду і волю.

ВОГОНЬ ЗНИЩИВ ҐЕМБЛЄРСЬКЕ КАСИНО.

НІЦА (Франція). — Вогонь знищив касино, вартости $5,000,000, побудоване Френком Дж. Ґудом. Касино згоріло на передодні відкриття сезону. Вогонь вибух одночасно в трох місцях. Догадуються, що дім згорів наслідком підпалу. Касино було заасекуроване на 47 міліонів франків.

НЕ ХОЧУТЬ ДИКТУВАТИ НІМЕЧЧИНІ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Сер Джан Саймон, британський міністер заграничних справ, заявив, що Анґлія не хоче нічого диктувати Німеччині, а тільки вважає її рівнорядним спільником у переговорах в справі міжнародного роззброєння.

НЕЗАДОВОЛЕНІ З ЛІҐИ НАЦІЙ.

РИМ (Італія). — Мусоліні незадоволений з Ліґи Націй. Уважає її трупом. І тому надіються, що Велика Рада Фашистів, яка зійдеться на нараду 5 грудня, заявиться за те, щоб Італія виступила з Ліґи Націй.

РІЗДВЯНЕ ЗАМИРЕННЯ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Кабінет видав розпорядок, яким заборонив політичні збрання в часі від 1 грудня 1933 р. до 15 січня 1934 р. Кажуть, що в той спосіб хочуть довести підчас Різдва до злагодження міжпартійної боротьби.

"SVOBODA" (LIBERTY),
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На три місяці	$ 2.75
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На рік	$10.00

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

З НОВИМ ДУХОМ І ЗАПАЛОМ

Протисовітська українська акція виказала, що навіть у найнесприятливіших умовинах можна мати гарні осяги. Треба тільки виступати зорганізовано й пляново, мати ясну ціль перед собою і слушну справу.

І тому день, коли в Америці визнали Совіти, був для нас, Українців, морально виграною. А щож інше могли ми в тих обставинах осягнути?

Американська преса заговорила про нюйорську демонстрацію так, як ще ніколи не писала про ніякий український виступ, про ніяку українську справу. Щоправда, годі з того витягати надто великі консеквенції, годі привязувати до американських описів цеї демонстрації надто велику вагу, але треба бути задоволеним з того, що коли годі іншим способом дістатися з українською справою на сторінки цеї преси, то хай і це буде певним здобутком.

Такий самий здобуток мають ті Українці, що демонструють по менших місцевостях. А сума тих усіх здобутків це крок уперед у пропаганді української справи в Америці. А про те нам найбільше йде.

І треба піднести те, що, без огляду на американську пресу й Американців, такі демонстративні походи, як у Ню Йорку, мають велике виховне значіння. Вони підносять нашого духа і вчать нас наглядно, що навіть у найгіршім положенню можна викресати в народі нову іскру надії, новий запал до боротьби.

І вони вчать нас вірити у власні сили, у свій власний розум, у свій власний провід. Вони вчать нас по свому думати і по свому розумінню ділати. Та заставити інших шанувати нашу думку і наші переконання.

Крім того, коли мова про наші протибольшевицькі виступи, матимемо з них ще ту одну користь, що раз на завжди замаркуємо себе в Америці як вороги червоної Москви, як ті, що не маємо нічого спільного з комунізмом і терором.

А ми певні, що прийде пора, коли те все буде нашим капіталом. Бо Америка скоро переконається на власній шкірі, що це значить входити в зносини з московськими червоними сатрапами. І щойно тоді вона зрозуміє величезне історичне значіння України, яка ставила і далі ставить опір большевизмові.

А якби того всього й не було, то наша протибольшевицька акція в Америці матиме вже навіть користь з того боку, що стала початком дійсної ліквідації большевизму серед української іміґрації.

О. Сновида.

ЩО Є З КОМПАРТІЄЮ?

Багато в останніх часах пишеться про стосунки в Совітах: про голод, крах пятилітки, зовнішню політику СССР, поїздки Літвінова-Валлаха, але мало про комуністичну партію, яка є відповідальна і за голод і за посунення Літвінова, **і від якої — від її зцементовання й сили — залежить остаточно не тільки ціла політика большевизму, але й саме його істнування.**

Отже як є з компартією?

Почавши від смерти Леніна, чуємо ми безнастанно про тертя в партії, про творення фракцій, про чистку, викинення з партії впертих опозиціоністів (Раковський, Троцький), або про нове приняття до комуністичної церкви покаяних грішників і т. п. Здавалося, що партія є напередодні розламу, а істнування режиму міцно загрожене. Здавалося, що колись єдина партія не має спільного, всіх обовязуючого рішення найважніших питань як свого партійного так і загально-совітського життя. Скрізь була ріжнодумність: і щодо аграрного питання, і щодо відносин до села, і до світової революції, і до партійної організації (демократія, чи централізм). Аж ось усі суперечки притихли, спорів нема, опозиція зникла або покаялася, Сталін триюмфує... Чи це значить скріплення партії? Далеко від того; так далеко, що сміло можемо сказати: ніколи, в часах найгрізніших внутріпартійних боротьб, не стояло з компартією так зле, як тепер у добі нібито осягненої єдности. Чому це так?

Тому, що опозиція в комуністичній партії зникла так, як вона зникла, скажім, при дворі якогось Абд-ул-Гаміда чи іншого орієнтального деспота. Опозицію просто викорінили найбрутальнішим способом, а **партія з організації відданих слуг спільної ідеї зробилася товариством взаїмного обезпечення від голоду і смерти, повільним знаряддям банди каріеровичів у руках одного деспота.** Ідейність у рядах партії зникла; лишився страх перед репресіями, лишилося підлизування, лишилося служальство людей, яким „наплювать на все" й на всякі комунізми, щоби лише не бути відсуненими від совітського пирога і не бути зґеґрадованими з верстви упривілейованої до кляси десятків міліонів совітських підданців — безправної, переслідуваної і голодуючої.

Але всеж таки, де поділись ідейні люди, які були в партії? Одних витереблено, других викинено за кордом, а треті — і властне про них хочу тут говорити — треті зневірилися в можливости зреформувати партію Сталіна і думають уже не як досі, **над творенням; не опозиції в рядах Всесоюзної Компартії, а поза нею;** думають **над творенням нової партії.** Вони відчувають, що великий ґеній Сталін у боротьбі з труднощами режиму показався великим дурнем, довіря до нього пропало, в його талант не вірять. А з другого боку бачать оті „треті", що режим і партія зайшли в сліпу вулицю, з якої виходу, поки партія є партією, нема. Треба отже творити щось нового, бо закостенілий апарат компартії є ні до чого.

Останні відомости з СССР говорять, що „троцкісти", найсильніша колись опозиційна група, вже зачали творити „ячейки" зовсім нової політичної партії, не в рамах старої. Це явище є симптоматичне й цікаве. Воно свідчить про те, що найзапекліші прихильники партійної єдности, не зважаючи на небезпеки, які грозять їхньому крокови, рішили ту єдність зрадити...

Очевидно, що приклад „троцкістів" не лишився відокремленим. Говорять, що плянують відновити свою активність соціялісти; про те, що консолідуються наново розпорошені націоналісти-комуністичні „фашістівські" угрупування на Україні. Комуністична партія тратить авреолю церкви, що тільки вона одна знає секрет спасення. **І з тих настроїв, коли вони сконсолідуються, грозить компартії далеко грізніша небезпека, ніж з боку ворохобної опозиції в середині партії,** яку можна було громити партійними канонами, або привести до послуху апелем до партійної єдности, чи загрозою викинення, „відлучення від церкви". Нових опозиціоністів все це **не лякає,** а матимуть вони в боротьбі проти Сталіна напевно **підтримку широких верств населення.** В 1905 і 1917 році революцію зачали буржуазні круги, але скористали з неї соціялісти. Тепер новокомуністи зачнуть опозицію проти совітського режиму. А вистане один товчок, і з цеї опозиції вийде революція, з якої вже скористають не комуністи, лише народи СССР — й пригнічена маса. **Тиша в партії Сталіна є тишею перед бурею.**

ЩО ЗРОБИТИ З АЛКОГОЛЕМ?

Книжка Фоздика й Скота про алькогольне питання, котра вже була дещо обговорена в „Свободі", не обмежується тільки до представлення питання з історичного боку. Вона йде дальше й освітлює справу з інших боків, даючи цим основу для належитого зясування звязаних з нею питань.

Контроля алькоголю й зиски.

Книжка підчеркує, що найголовнішим лихом щодо торговлі алькоголем, з якого вже виходять інші лиха, є можливість гарних зисків з торговлі алькоголем. Підчеркують це не тільки два автори книжки, але й Джан Д. Ракефелер молодший у своїй передмові. Він, котрого треба вважати одним з головних представників капіталістичної системи зисків, висказується дуже виразно проти системи зисків у торговлі алькогольними напитками. І автори книжки й автор передмови прийшли до спільного переконання, що як довго не буде знищена можливість великих зисків з алькогольної торговлі, так довго нарід не може сподіватися контролювати як слід алькоголю в інтересі громадянства. Підходити до цеї справи з якогенебудь іншого боку, значить тільки бабратися зі справою та запевнити собі невдачу. Цього пункту не можна підчеркнути досить сильно — каже Ракефелер.

Приватна, чи державна торговля?

Йдучи далі за своєю ціллю, автори схиляються за стейтовий заряд продажі алькогольних напитків. Видно, вони вважають, що тільки через стейтову продаж алькогольних напитків є можливе досягнення ідеалу контролі над алькоголем в інтересі громадянства. На їх думку, над торговлею алькоголю нагляд повинен би мати стейт. Вища політична одиниця, себто цілі Злучені Держави, на це не надаються, хоч податки на продукцію алькогольних напитків повинен установляти федеральний уряд, бо тільки в цей спосіб можна завести певну рівність продуцентів.

В інтересі поширення тверезости автори радять розріжнити легкі напитки, що не мають більше як 3.2 проценту алькоголю, від тяжких алькогольних напитків, які можуть опянювати. Легкі напитки мав би право продавати всякий, хто тільки захоче їх продавати та попросить дозволу, причому дозвіл повинен коштувати так дешево, щоб його легко можна було набути. В цей спосіб населення пило би цих легких напитків більше ніж тяжчих, себто горілок та тяжких вин. Торговля легкими винами повинна би мати дещо тісніші приписи, але все таки вона повинна бути також само свобідна, як торговля пивом.

Торговля сильними напитками.

Щодо алькогольних напитків, які мають у собі велику порцію алькоголю, то Фоздик і Скот уважають, що першою ціллю в торговлі цими напитками повинно бути виключення з торговлі бутлеґера, рекітіра й підкупного урядовця. Цю ціль, на їх думку, можна осягнути в цей спосіб, що уряд установить на ці напитки низькі податки. Лише високі податки дають нагоду бутлеґерови пачкувати алькогольні напитки, за які не побрано податку. Такої політики треба держатися принаймні на початку. Себто по здавленню всеї безправної торговлі алькоголем можна вже буде піднести податки від сильних алькогольних трунків щораз вище й вище, як цього вимагає змагання громадянства до поширення тверезости. Та цього підношення податків не можна починати, поки вся безправна торговля алькоголем не буде знищена низькими податками.

Як сказано, податки на виріб алькогольних напитків має встановляти федеральний уряд, а податок на торговлю — стейтовий уряд. Автори думають, що місцеві уряди не повинні стягати з алькогольних напитків ніяких податків для себе, бо якби містам дати право це робити, то вони могли би кинутися на податки від алькоголю як на головний засіб доходу та в цей спосіб знівечити всю добру роботу коло нищення алькоголізму, яку робить стейтовий уряд. Така місцева політика не дасть громадянству знищити муншайнера, бутлеґера й цілої системи підкупства урядовців.

Політика й публична опінія.

До повного успіху громадянської програми в торговлі алькогольними напитками треба ще виховання публичної опінії. Без цього виховання громадянство може не зрозуміти політичних заходів уряду або законодатних тіл, та своїми ухвалами покрешувати найкращі наміри. Прогибіція переконала вже всіх, що в алькогольній справі може числити на успіх тільки така політика уряду, яка має свое коріння глибоко в свідомости народу.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ҐАЗЕТА И ЗЛОЧИН.

На переслуханню в справі боротьби проти злочинства, яке веде сенатський субкомітет, станув між іншими сенатор Копленд та радив як один з головних засобів проти злочинства не давати злочинам розголосу. Сенатор доказував, що ґазети пишуть часто про злочинців, як про героїв. Отже нема дивниці, що діти, начитавшися таких ґазет, дивляться на карієру злочину як на почесне заняття.

У подібному тоні говорив відомий демократичний політик Ал. Смит, що колись був ґовернором нюйорського стейту. Він радить ґазетам давати розголос злочинам, але не так самим злочинам, як тим карам, які накладається за їх поповнення. Мовляв, ґазети це часто пропускають, і читачі ґазет часто виносять враження, що більшість злочинів уходить безкарно, себто, що злочинство — це не тільки зисковна, але й безризиковна карієра.

АМЕРИКАНСЬКА ПРЕСА И „ЧУЖИНЕЦЬКА".

Хто читає американські й „чужинецькі" ґазети, той знає добре, як сильно ці дві групи ріжняться між собою якраз щодо трактування злочинів, злочинців і кар.

Становище „чужинецьких" ґазет є непопулярне, але воно корисне для громадянства. Становище американських ґазет популярне, підлещує народній жадобі сензаційних новинок, але приносить громадянству величезні шкоди через поширення злочинства.

КОМУНІСТИЧНИЙ УРЯД ІНАКШИЙ?

З нагоди визнання російського уряду Америкою відбулася перша телефонічна розмова між Америкою й Москвою. Як пише „Ню Йорк Ворлд-Телеґрам", розмова, за стенографічним протоколом, звучала так:

Пан Літвінов: Гальо!

Пані Літвінов: Гальо, голубчику. Я чую тебе добре.

Пан Літвінов: Говори поволіше.

І так далі. Йдуть поздоровлення від президента до пані Літвінової, від пані Літвінової до Рузвельта.

Опісля говорить комісар Літвінов зі своїм сином Мішою. Міша здоров. Учиться добре. Журиться, чи здорові всі в комітеті батька. Певно бояться, чи не болять кого зуби. Ні, всі здорові.

Ага, пана Літвінова ще журила погода в Москві. Міша каже, що все гаразд: у Москві впав гарний сніг — гарний, чистий.

Так про здоровля й погоду розмовляє представник большевицького уряду в той час, коли на Україні міліони людей пухнуть з голоду.

НАЩО ВИЗНАННЯ?

Витаючи визнання Росії як акт справедливости, нюйорський тижневик „Нейшен" додає:

„На далекому Сході злучення політики Росії й Америки може змінити весь поступ японського імперіялізму в найближчих роках. Ні Росія ні Злучені Держави не хочуть війни... Але обидві держави мають досить причин опиратися агресивним цілям і тактиці японських мілітаристів. Назначення Трояновського, колишнього амбасадора Росії в Японії, амбасадором у Вашинґтоні показує, що заграничний комісар у Москві добре здає собі справу з великої ваги східно-азійського питання".

УКРАЇНСЬКА КРАЄВА РАДА НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

(1)

Осінь 1919 р. вміщує в собі трагедію українських визвольних рухів, які розгорілись були з великою силою в роках 1917—18. Ця велика трагедія досягла наш нарід на нашій території й у той час, коли ми були на ній володарями більш ніж півтора року. Причин упадку нашої державности є багато. З них можна би підкреслити ось такі: 1. Несприятлива для нас політична констеляція; 2. Зовнішні вороги — большевики, Поляки, білоґвардійці та Румуни; 3. Пошесні хороби—тифи, чорна віспа, холера, червінка; 4. Взаїмна недовірчивість уряду УНР до уряду ЗНР; 5. Зневіря у власні сили та марна надія на чужі сили.

В пятнацяті роковини наших листопадових, взнеслих днів ми повинні супокійно розважити причини трагедії нашого народу, щоб набудуче з наших помилок дещо навчитись. Говорячи про несправедливу політичну констеляцію в 1919 р., нам треба підкреслити, що ту несправедливу констеляцію ми наче самі витворили тим, що до загального визвольного зриву нашого народу ми не були підготовані. До 1917—18 р. про нас світ майже не знав. У нас до того часу не роблено на ширшій політичній арені ніякого розголосу для української справи. Ба що більше, ми самі у себе на своїх національних територіях **не мали скристалізованого національного ідеалу.** На Наддніпрянщині в 1917 р. наш нарід не міг вийти поза мрію федерації з Росією та мрійливі пляни про заведення соціялізму на Україні. В Галичині в перших днях перевороту наші державні мужі, думаючи старими правничими катеґоріями, своєю перішучістю наче здержували розгін мас до революції та все оглядалися на санкцію антанти. Закордонні групи української еміґрації також не дописали, бо, головно в Америці, не зуміли витворити одного фронту, щоб ясно представити свободолюбній Америці державницький ідеал нашої нації.

Інші народи, як Поляки, Чехи і Словаки, організували леґіони, а американські Українці організували „ґрупки" політиканів, які бігали до Вашинґтону і там намагались доказати, що лише їхня ґрупа є репрезентантом правдивої ідеології українського народу.

Державні мужі світа навіть говорили з Українцями, але чим більше з нами говорили, тим менше бачили у нас політичної вироблености.

Вслід за цим і наші вороги-сусіди на полях бою більш агресивно вдирались на нашу територію.

Крім недомагань на політичній арені та крім наступів ворожих армій проти української армії, яка була репрезентантом нашої державности, головно в осени 1919 р., добивала нас пошесть плямистого поворотного та черевного тифу, інфлюенції, чорної віспи, холери, червінки і т. п. Пошесні недуги скосили нашу армію на яких 75 відсотків. Вже в серпні 1919 р. зачався ширити надобре, головно між галицькою армією, троякого роду тиф. Між частинами, які рекрутувалися з Великої України, пошесні недуги поширювались не так застрашаючо. Це дасться пояснити тим, що Українська Галицька Армія була зорганізовані з перепрацьованого елементу світової війни, який без відпочинку, без доброго віджевлення та доброго одягу перебув десять місяців у боях у Галичині, а опісля відбув форсовні марші зпід Львова до Києва і т. п. Споневіряного воєнними невигодами галицького жовніра чіпався дуже скоро тиф черевний, поворотний і плямистий. Для ілюстрації позволю собі **подати стан хорих Команди Залоги Хмільник** та Літинської Бриґади з Бердичівською ґрупою пол. Мінзерова та загонами от. Шепеля і от. Степанишина, які були під мою командою. Всього Галичан і Наддніпрянців було в згаданих частинах коло 4,000 людей. Вже у вересні було 500 хорих. В жовтні стан людей 4,800, а хворих 1,600. В листопаді стан людей 3,500 (майже всі Галичани), з чого хорих 2,400. Лише той, хто був на війні, може уявити собі, яких треба засобів матеріяльних, будинків на шпиталі, лікарів, медикаментів та добрих харчів, щоби таке велике число можна лікувати. Це тільки картина одної боєвої ґрупи. Якби ми в той час, головно в початках листопада, поглянули були на територію, яку займала наша Галицька Армія, то ми побачили би були **десятки тисяч хорих** по шпиталях, школах, залізничних стаціях, залізничних вагонах, по приватних хатах, навіть у військових полевих таборах. Автор пісні під заголовком „Засумуй, трембіто, по цілому світу" певно бачив ті страхіття, які переживала наша Армія, і він вручно підкреслив, що **зівяло Галичанам сорок тисяч цвіту!**

Згадуючи лише поверховно про цю страшну картину з наших визвольних змагань, не від речі буде підкреслити, що в тих тяжких обставинах населення Великої України, наше українське і жидівське, ставилося да нас з великим співчуттям та помагало нам, чим і як могло. Я пригадую собі, як у перших днях листопада покійний полковник Шаманек викликав мене телефоном і заявив таке: „Між Липівцем і Винницею та біля Винниці вже четвертий день у вагонах чекають на ратунок 12 ешелонів, головно з хорими на тиф. Будь так добрий і заопікуйся хорими, яких я тобі посилаю до Хмільника, 42 вагони".

Я не міг дати собі ради з гими хорими жовнірами, яких звезено з фронту Стара Синява, Адампіль, Сальниця, Райгородок, Уланів, Калинівка, Янів, Пиків, а тут іще треба було заопікуватись приходом транспорту хорих, котрі за кілька годин мали прийти на стацію.

В той час не було іншої ради, як тільки звернутися з відозвою до населення району з просьбою помочі. На вислану відозву до двох днів селяни відгукнулися в той спосіб, що прислали з Літинщини 70 підвод з харчами, подушками та клочем, з якого мали бути зроблені ковдри для шпиталів. Жидівська громада міста Хмільник під проводом рабіна Бяліка поставила до диспозиції моєї військової частини 5 цивільних лікарів і коло 20 студенток та студентів медичного факультету та понад 100 кравців і кравчинь. Тоді то зорґанізовано, головно жидівським населенням, 11 шпиталів у самому місті Хмільнику, в яких опікувалося понад 1,200 хорими цивільне населення міста Хмільника, в більшій скількости жидівське населення, під проводом згаданого рабіна Бяліка. Цукроварня з Янушполя, відгукнувшись на відозву, прислала багато полотна та мішків з цукру, з чого згадані кравці і кравчині пошили ковдри для шпиталів, які замісць ватою були виповнені клочем з Літинщини. (Д. буде).

Д-р В. Клодницький,
бувший командант Літинської Бриґади і член Краєвої Ради в 1919 р.

УКРАЇНСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ ПРОТИ СОВІТІВ

(1)

Побіда української національної ідеї.

Демонстраційний похід Українців вулицями міста Ню Йорку, що вібувся в суботу, дня 18-го листопада ц. р., в якому тисячні маси громадянства запротестували проти винищування Совітами української нації голодом, був одним великим триюмфом національно настроєної американської України над большевицькою зграєю, триюмфом національної ідеї над фальшивою, ідеологічно звихненою доктриною, що зветься комунізмом.

„Нюйорські вулиці для нюйорських робітників!" — з таким кличем большевицька чернь з Ню Йорку і околиці, українська, жидівська, ніґерська та всяка інша, приготовляла себе до розбиття цеї української, „петлюрівської", як вони називали, демонстрації. Два тижні вся комуністична різнонзикова преса засипана була закликами до комуністів міста Ню Йорку й околиці, щоби явилися на цей самий день, час і на це саме місце до контр-демонстрації. Цеж перший раз в Америці відважився хтось виступити з протестом проти совітської Росії, та ще й до того в самім Ню Йорку й — виступити проти хуліганської комуністичної банди, яка дотепер була непобідимою на вулицях міста Ню Йорку, з якою сама поліція не могла досі як слід дати собі ради. Це відважилися зробити Українці націоналісти, мешканці Ню Йоку й околичних міст. А тому, що місто Ню Йорк є твердинею американського комунізму, а заразом і одинокою „цвитучою" його базою в Америці, комуністи добре розуміли, що таку демонстрацію треба конче розбити на прах, бо вона, успішно переведена, означатиме побіду здорового національного духа над гнилим комунізмом, та упадок „престіжу" і слави „непобідимости" комуністичної партії в Америці.

Тому більше як два тижні йшли горячкові приготування комуністів до контр-демонстрації, яка на ділі мала бути нападом на український похід в ціли його розбиття. Два тижні вся комуністична преса, включаючи й український яничарський лахман, „Укр. Щод. Вісти", — ревіла заклики до комуністів цілого міста Ню Йорку й околиці, щоби „масами" явилися та „знесли з поверхні землі" петлюрівську демонстрацію. Це вже не була справа з нашими замотиличеними кметями з 4-тої вулиці, але з цілою інтернаціональною большевицькою зграєю, що розсілася над берегами Гудсону. За зорганізування контр - демонстрації проти Українців взялась „Організація Приятелів Совітської Росії", яка не була нічим іншим, як тільки самою Централею Комуністимчної Партії в Америці, яка на час побуту в Америці Літвінова змушена була українськими проти-большевицькими виступами прибрати таку невинну назву, щоби могти робити перешкоди тим українським виступам.

Отже — Централя Комуністичної Партії в Америці видала приказ, що всі комуністи мають зібратися 18-го листопада рано на Вашингтон Сквер і не дати українському походови навіть з місця рушити. — Укр. Щод. Вісти що дня присвячували більше як половину свойого місця закликам до цеї контр-демонстрації. На „корнерових" мітинґах, що відбувалися по цілому місті, аґітатори розпалювали нюйорську вуличну чернь й перестерігали, щоби не йшла голоруч на цю демонстрацію, але щоб узброїлася в потрібну на такі виступи „амуніцію". Централя Компартії розкинула в Ню Йорку й околиці десятки тисяч англійського поводу. А три дні перед самим походом кожна з 75 комуністичних ячейок у Ню Йорку мала спеціяльні віча, на яких комуністичні лідери загрівали тисячі баранячої маси до кривавого нападу на Українців на 18-го листопада. Мали таке віче й українські большевики на 4-тій вулиці й на ньому говорив один Жид, один Москаль та ціла купа доморослих проводирів. Мимоходом говорячи, конкретний результат того віча на 4-тій вулиці був такий, що зібрано від присутніх $57 — та не на допомогу голодуючим, або хочби на „амуніцію" проти „петлюрівців", лише на це, щоби вималювати карикатури, яку мали нести в часі контр-демонстрації 18-го листопада. Карикатури цеї ніхто на 18-го листопада не бачив, і тепер заходить цікаве питання: Де ті гроші поділися? Чи заплачено ними бесідників, Москаля і Жида, чи пішли вони в кармани лідерів?

В останній день перед походом „**Дейлі Воркер**", найбільша комуністична газета англійською мовою в Америці та офіційний орган Централі Компартії в Америці, подав, що добре зорганізовані до контр-демонстрації є такі центральні комуністичні організації враз з їхніми філіями: TRADE UNION UNITY COUNCIL, THE NEEDLE TRADE WORKERS INDUSTRIAL UNION, THE MARINE WORKERS INDUSTRIAL UNION, THE ICOR та російські й українські „робітничі" організації. (Кожна з тих організацій складається з численних відділів). Між іншим „**Дейлі Воркер**" (в числі з 16-го листопада), як і вся інша преса, ширили брехливі вісти, — раз що нібито Українці злучилися з російськими біло-ґвардійцями для спільного протесту, то знову, що український демонстрація має матеріяльну допомогу німецьких пропагандних чинників та що українські проти-большевицькі демонстрації в Америці, це нібито діло наших „берлінських агентів", вичисляючи при тому навіть організацію ОДВУ, яка, на їх думку, ділаючи під розказами „берлінського" Проводу Українських Націоналістів, є відповідальною за цю акцію.

Одним словом — комуністи ще мабуть ніколи в Америці так інтензивно не мобілізували своїх сил до якогось виступу, як тим разом. В них же, крім жажди побіди й „задержання нюйорської вулиці для себе", була ще й амбіція похвалитися перед Літвіновом, яку то „силу" вони в Америці представляють. Вже сама ця большевицька пропаґанда виглядала страшною й декому могло здаватися, що в день 18-го листопада евразійська чернь, получена з американським шумовинням, залле Вашинґтон Сквер так, що й місця для „петлюрівців" не стане та закриє останніх шапками.

А Українці підготовлялися до походу спокійно. Комуністична проти-пропаганда лише причинилася до скріплення на дусі націоналістів та до розпропагування українського походу так, як на це сам Комітет Походу не міг собі позволити. Крім того самі большевики виконали це, чого ніяк не міг виконати самий Комітет Походу, а саме — приготовити добре наше громадянство до оборони від нападу з боку большевиків у часі походу. Чим ближче було до дня 18-го листопада, тим більше напруження охоплювало наших Українців, і в них, попри цікавість, як все це відбудеться, родилася чимраз більша злість на хуліганську банду, яка важилася пускати такі брехливі наклепи проти Українців-націоналістів, як також завзяте бажання дати червоній гидрі по зубах та покарати її за її провокації. Коротко сказавши, комуністи самі відповідно настроювали національний елемент до стрічі в намічену суботу й усі сподівалися, що день на буде кривава.

В додатку, останнього вже вечора перед походом рознеслася вістка, що американський уряд визнав совітську Росію. Цей факт, хоч як для нас болючий, мимоволі надав ще більшої ваги нашому протестаційному походови. Багато Американців на другий день дивувалися, як Українці могли так скоро зорганізувати таку велику маніфестацію „проти визнання Совітів", не знаючи, що протест був головно „проти винищування Совітами української нації голодом". — З другого боку цей самий факт допровадив до божевільної радости комуністичні маси в Ню Йорку й здавалося, що вони на другий день бурею кинуться на українську демонстрацію.

Та тимразом комуністи, в своїй зарозумілости забули, що вони перечислюють свої сили. Вони забули про деякі обставини, які були причиною всіх їх дотеперішних „побід" у Ню Йорку й цілком вилетіла їм з голови думка про це, що їм грозить небезпека пошитися в дурні та стрінутися з повною невдачею.

Так теж і сталося. **День 18-го листопада доказав неміч комуністичної зграї в Америці.**

Передовсім комуністи забули, що дотепер ще ніколи, ані **разу**, не мали перед собою ніякого зорганізованого фронту, а мали лише до діла з поліцією, яка ніколи не мала за завдання розбивати їх, але навпаки, хоронити та берегти порядку, а їх мітінґи розганяла лише тоді, коли розжарена до червоности аґітаторами комуністична юрба пробувала нападати на саму поліцію.

Комуністичні провідники забули, що тим разом їм прийдеться зрадити перед загалом мінімальне число їх членів та дійсних прихильників. Бо дотепер всі т. зв. „комуністичні маси" не були маси членів-комуністів, бо на них складалася звичайно лише маленька горстка дійсних комуністів, та, як це вони називають, „робітників", а решту доповняла маса цікавих, які любили приглядатися всяким галабурдам. Комуністична партія жила не на силі свойого членства, але на силі вуличної маси, яка з комунізмом ніколи нічого спільного не мала. А коли самі, большевики перед українським походом кинули поголоску, що там „кров буде лятися", тоді вуличні маси не дуже то явилися, бо або настрашилися, або прямо не вірили їх брехням й до контр-демонстрації прибула лише незначна горстка їх „червоної, нюйорської й околичної армії". Словом — комуністи забули, що вони не мають справжньої сили в Ню Йорку (що є рівнозначне з: „в Америці") та що досі не мали нагоди спробувати своїх „боєвих" сил та „вуличної лицарськости" з якимнебудь дійсним противником, крім самої поліції.

І тому день 18-го листопада доказав:

Що комуністи в Америці не мають за собою мас, та що їх ряди складаються лише з групки платних московських, жидівських та всяких інших аґітаторів, за якими мов стадо баранів іде незначний гурт хуліґанського шумовиння, нездібного ані до боротьби, ані до якоїнебудь праці.

Що та банда дураків зовсім не є так сильно зорганізована, ані теж так страшно здисциплінована, як це про неї голосить опінія. Навпаки — цей факт, що вони навіть на таку сильну кампанію самої Комуністичної Централі так слабо відгукнулися й не явилися до контр-демонстрації ані таким числом, ані в такім порядку, як того дехто міг сподіватися, та що в них взагалі не видко було якогонебудь справжнього підготування до... „нападу",—цей факт доказує, якою безглуздою, **незорганізованою бандою являються американські большевики.**

Що Українці, які задержали в собі національного духа та під синьо-жовтим прапором ведуть державно-визвольну боротьбу за ідеали соборности і незалежности Української Держави, не зважаючи на своє, на погляд ока, громадське розбиття, представляють собою зорганізовану, добре здисціпліновану, відважну та солідарну й свідому громаду, обняту одним і тим самим спільним бажанням: мати свобідну вітчину та вести спільне народнє життя як одна велика родина. Коли глядіти було на ці маси, які відважно машерували вулицями Ню Йорку серед вогню комуністичної банди, що ревіла на хідниках, то була певність, що кожний, хто може в тій хвилі нагадував собі свої громадські, нераз дурні і безпідставні сварки та в свойому серцю мав заховану братню ненависть, мусів зачервонітися та покритися соромом на саму згадку про це. Кожний у тім моменті почував себе співтоваришем, борцем за одну національно-державницьку ідею. Вірити треба, що кожний учасник цього походу на довго задержить у серці і памяти це враження, яке охопило кожного, що йшов у поході, та що згадка про цей похід все насуватиметься йому на ум, коли лише братня ненависть вертітиме його жалкую сварливости.

З принципового боку день 18-го листопада доказав, що ніколи банда, не огріта ніякою здоровою ідеєю, а лише нагодована руїнничо-трійливим, злобним пропагандним матеріялом, не може триюмфувати над зорганізованою, обєднаною одною ідеєю і свідомою своїх завдань громадою.

(Далі буде).

КУРИ ТА СОБАКА.

У якогось вельможного пана кури збунтувались:
Розкудкудакались, розлютувались,
Дарма, що кури, а такий гармідер підняли,
Що трохи курника у пень не рознесли.
На ту добу де не взялась собака,
Дворовая, не то що гультіпака,
Сміленько підбігла до дверей
І так загавкала на курей:
Тю, дурні!... Чи ви сказились?
Чого це так ви розбісились?...
Невдячні!... Чи ще мало пан „печеться"
Об любеньких своїх курах?
Він як риба об лід беться,
Щоб ви тихенько куняли по кутках.
Чого вам треба, оглашеним,
Чого бракує навіженим?
Вам курник збудували і сідала зробили,
Щоб вас тхори не їли, не губили,
По мірці в день проса висипають,
Повнісеньке корито води наливають,
А тільки закволала курочка яка,
То зараз і яєчка підкладають,
Бо у пана, бач, думонька така,
Щоб курячий ваш рід плодився,
Благоденствував і веселився!..."
Рябко хотів був ще брехати,
Курам тим дещо доказати,
Як кури усею громадою загомоніли,
Заверещали і заголосили:
„А щоб вам благоденствіє таке
До віку вічного було,
Тодіб побачили, яке
Нас горе оплело!...
Що дня десятками в поварню забирають
Панам на обід, на вечерю приправляють.
І ріжуть, і скубуть,
І варять і печуть;
Та нехай би тільки панам,
А то і всім чортам!...
А дворня хіба не ласа
До курячого мяса?
А ви, Рябку,
Не гризете наші кости?...
Так коли нас бережуть,
Годують і стережуть,
То для тієї тільки справи,
Щоб ми смачніші були в потраві!
Та нехай би вже хоч мовчали
І байдикам нас не улещали,
А то ще туману у вічі напускають
І тим благоденствієм докоряють!..."
На відповідь таку Рябко не став уже брехати,
Та, правду кажучи, нічого було й казати,
І тільки прогарчав: Які теперенькі чудні кури стали:
Бач, чого схотілось, щоб їсти їх перестали!

1860. р. Санжари. **О. Стороженко.**

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯКІ Є КОРИСТИ ІЗ ЗНАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

Таке питання доводиться нераз чути від батьків, що мешкають в Амерці, і від дітей українського походження, роджених тут в Америці. На згадане питання родичі дають нераз негативну відповідь, кажучи: „Ми жиємо в Америці і наші діти цілком добре обійдуться без знання української мови".

Що правда, багато у нас є таких родичів, які хотілиб, щоб їхні діти знали по свойому, бо, кажуть, наші діти, тут роджені, знаючи українську мову, збережуться для свого народу, для своєї церкви та для своїх організацій.

Діти, роджені в Америці, ставляться назагал неґативно до вивчування української мови, а коли й ходять до „рідної школи", то це діється звичайно під примусом батьків, з чого виходить таке, що діти чинять волю родичів, а з науки примусової, яка не виходить з інтересу дітей, а з інтересу родичів, є мала користь, малий успіх.

З огляду на такий стан справи я позволю собі оформити ціли-користи, які може дати знання української мови. Таке знання, як узагалі всяке знання, може мати **духову вартість**, яка розширює наш індивідуальний духовий світ та помножує нам наш скарб душі. Чим більше ми маємо знання, тим скарбниця нашої душі багатша, тим ми шляхотніші, досконаліші, тим мозок наш бистріший, серце ніжніше, а світогляд ширший.

Світ Божий не у всякої людини має однакові розміри. Світ малої дитини малий, бо вона мало знає. Він розширюється у дитини тоді, як вона здобуває собі знання, як її світогляд розширюється, **бо те, чого дитина, і взагалі всяка людина, не знає, те для неї не істнує.** Світ кожної людини є такий широкий, як далеко сягає її думка. Хто знає українську мову, той розуміє її велич, красу і ніжність; хто знає українську пісню, той розуміє її силу почувань, духа народу, його сентимент, культуру, артизм та суть усього життя.

Хто вивчить українську мову і пісню; хто при помочі української мови вивчить літературу, того скарбниця душі стане багатшою, той здобуде собі більшу індивідуальну, духову вартість.

Проводячи того роду аналізу користи із знання української мови, ми прийдемо до висновку, що знання української мови має виховничий вплив, бо знання мови виглядає характер людини і гартує її волю. Хто переможе трудності при вивчуванні української мови, той відчуватиме насолоду зпиводу поборених труднощів, той буде відчувати більшу духову вробленість, бо українська мова це інструмент, при помочі якого можна порозумітись із 45,000,000 людей, які по українськи говорять.

Крім повище сказаного про вартість і користи із знання української мови, наші діти, роджені тут в Америці, повинні брати під увагу, що знання української мови в їхньому житті може дати їм і користи матеріяльної натури. Сьогоднішні життєві обставини вимагають, щоб людина була якнайбільше підготованою до боротьби за своє істнування. Продавці в „шторах", „бизнесмени", вчителі, журналісти, адвокати, лікарі, фершалки, аптикарі, продавці реальностей і т. д. зроблять краще життя, як вони будуть уміти українську мову, бо знання цеї мови у нинішньому конкуренційному життї буде їх виставляти як більш фахових людей, котрі, річ ясна, за своє знання одержуватимуть кращу платню, кращу та визначнішу нагороду.

Молоді люди, котрі будуть працювати головно на комерційному чи політичному полі, хай знають, що їм у житті дуже опплатиться знати українську мову. Для них буде багато місць, і то добре платних, у ріжних бизнесових підприємствах, по консулятах, посольствах і т. п. На доказ цього залучаю довшу новинку, поміщену в американській газеті про панну Ірину Уляницьку, дочку о. Володимира Уляницького з Нортгемптон, Па., яка виїхала з американською делеґацією до Уруґваю на 7-му Панамериканську Конференцію як голова над 5 секретарками, котрі виїхали разом з делеґацією.

о. д-р В. Клодницький.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIANS OF BOROUGH SEEK HELP FOR KIN.

Oppose Federal Loans to Soviet and Seek Conditional Recognition of Russia.

Declaring "the Soviet, or the Bolshevistic government is not a real government of Ukraine, nor of its people but is rather a dictatorship forcibly and violently imposed upon the Ukrainian people agaist their will and wishes," residents of Bridgeport of Ukrainian descent, at a meeting held at SS. Peter and Paul's church, Ford street, adopted resolutions which will be forwarded to the President of the United States.

After citing their various reasons therefore the resolution appeals to the United States Government "not to make Soviet Russia any loan or loans of any nature whatsoever, because if it does, the money and resources of this country so given, will undoubtedly ultimately be used for Bolshevik propaganda in and against this country, and except for a few individuals who will profit by the selling of worthless bonds, it will be detrimental to this country at large.

"We appeal and beg the United States government to conduct any further possible negotiations with Soviet Russia only on the condition that Soviet Russia permits the sending by the United States government of an impartial Special American Mission to the Soviet Russia, for the purpose of investigating the truth of the aforesaid and other charges as to the conditions therein, and also on the further condition that Soviet Russia abolishes the so-called Torgsin International, whose main purpose and that of its subsidiaries, is the dessemination of Bolshevist propaganda throughout the world and America.

"Finally, we appeal and beg the United States government to establish a Red Cross base in Ukraine which shall serve as a medium of help for all the unfortunate starving Ukrainian population, sent by the Ukrainians and other peoples throughout the world. At the present time the Bolshevik dictatorship does not permit the sending of any help whatsoever."

In their direct appeal to President Roosevelt they ask: "We, the American citizens of Ukrainian descent, on behalf of our unfortunate brothers and sisters, appeal to you and your sense of justice and humanity, to use your influence and power to put a stop to the continuation of the unprecedented acts of barbarism committed upon the Ukrainian people by the Bolsheviki dictatorship."

The resolutions are signed by John Grodzinski and Joseph Mutz.

(Norristown Times Herald, Thursday, Nov. 16, 1933)

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

В справі нюйорського походу проти Совітів буде поміщений довгий допис. Годі в новинці помістити те все, про що можна писати цілий тиждень. Тому, коли опущено згадку про банду зі Стейплеґон, чи про участь громадянства з Пасейку і т. п., то те все буде в подрібнім описі походу і віча.

ТРУПИ НА ВУЛИЦЯХ.

„Морнінг Пост" з 6 листопада ц. р. помістив зізнання жінки, яка недавно втекла з Радянщини і яка при свідках перед послом до англійського парляменту, п. Валдроном Смитерсом, подала свої нереживання. Ці зізнання дуже ріжняться від телеграм офіційних кореспондентів. Подаємо уривки з тих зізнань:

„Округ, у якому я жила, — розповідає втікачка — ніколи не знав кріпацтва. Населення — російські селяни і кіргізькі кочовики були вільними людьми і не знали біди. Я особисто належала до одної з найбідніших родин, але за старої влади ніколи нічого нам не бракувало".

Дальше переповідає вона події, коли до них прийшли большевики і як проти них повстало населення, як повстання большевики здавили і т. д. Два роки тому заведено в них колективізацію, і відтоді почався голод.

„Всюди можна було стрінути людей із страшно напухлими лицями від голоду, що їх мучив. На дорогах валялись мерці. Ті, що зайшли в міста, не мали права ставати міщанами і не могли знайти змоги до виживання. Я сама чула, що комуністи признають, що вигинули з голоду біля 75 відсотків Кіргізів.

„Від весни забракло муки: її вже не розділювали, а замісць неї давали якийсь „ерзац", від якого діти хворіли. Ми мішали відпадки з фабрики крохмалю, в якій я працювала, з травою і корінням, що їх призбирували на полі, і тим жили. Треба було містом тільки перейтися, щоби бачити трупи тих, котрі померли з голоду.

„Моя матір, ще молоду жінку, вбив чоловік, що стояв на кватирі: він зїв части з неї. Влада не могла закрити цеї події (хоч вона звичайно все закриває), і того чоловіка взяли під суд. На велике невдоволення комуністичних суддів, які хотіли показати, що це тільки один такий випадок трапився, підсудний признався, що він цілу зиму жив людським мясом, щоб самому не вмерти з голоду.

„Я сама знаю десять випадків людоїдства, які трапилися в нашому сусідстві. Один міліціянт показував мені мішок, у якому були решітки з дитини, котру вбито на їжу. Ми боялися оставляти самих дітей на вулиці, щоби вони не пропали. Оголошувано багато випадків, що дітей заманюють у відлюдні місця, щоб їх там убити і зїсти.

„Я все казала, що в Москві діла стоять далеко краще і що там можна дістати хліба, але відтіля викидають усіх, хто приходить з провінції. Я втекла в той час, коли більша часть жнив уже була покінчена. Всі проклинають тих, що стоять на верху влади, бо всі знають, що це вони причиною тих страждань, які переходить нарід".

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ГОЛУВКА

(За краєвою українською пресою).

(24)

Ще один плян Барановського.

Свідок Роман Хшановський, політ. агент, працював колись разом з Білевичем, знав Барановського як члена краєвої команди (Екзекутиви) ОУН у Львові та інформатора Чеховського. Коли Барановського арештували після вбивства Чеховського, то Бар. запропонував свідкови цілий плян, як довідатися правди про вбивство Голувка. Свідок буцімто подібний до сотника Ярого, нині буцімто чільної фігури у проводі ОУН. Барановський запропонував йому, щоби вони разом поїхали на терен Дрогобиччини, там Барановський представить його, Хшановського, націоналістам як Ярого, і вони переведуть „суд" у справі вбивства Голувка. В той спосіб „вбивники самі виявлять себе". (Серед трибуналу, оборонців і авдиторії великий рух!)

Свідок Юзеф Будни, пшодовник слідчої поліції. Оповідає про арештування Коссака, потім про втечу Гнатова. Поліція отримала останній раз звістку, що Гнатів перебуває в Парижі; де потім подівся, того не знає. **Зі свідком працював у ролі конфідента Мотика**, який сам зголосився до надком. Білевича, що вкаже всіх людей, які стоять у звязку з убивством Голувка. Тими особами були брати Біласи. Свідок підозрівав Мотику, що він одночасно перестеріг Біласів. Зрештою Мотика засипав також Бунія і цілу трускавецьку „пятку". Мотика казав теж свідкови, що Голувка вбили тому, що він був „ініціятором пацифікації". Цілі останні подробиці Мотика заперечує, — фактови співпраці з Будним не перечить.

Свідок Іван Полотнюк, учитель з Дрогобича, пізнав Барановського весною 1931 р. випадково при обіді в ресторані. Після виїзду Барановського з Дрогобича займався деякими справами дружини Барановського в Муз. Інституті в Дрогобичі. Оповідає подрібно претенсії і конфлікти Барановської з Муз. Інститутом. Подробиці про поміч Каси Хорих для Барановської в часі її пороґу — не цікавлять предсідника (ані публики), але свідок постійно до них вертає, чим викликує загальний сміх (тим більше, що зізнає кілька речень по українськи, потім по польськи, знову по українськи і так в колісце. Робить прикре враження). Стрінув Барановського, коли той їхав до Криська, і розмовляв з ним про те, чи він, Барнаовський, не боїться арештування. Барановський заявив тоді, що підчас убивства Голувка був на селі біля хорої дружини.

Маруся Федусевич.

Поява найближчого свідка є найбільшою сензацією того дня, з огляду на часто повторюване її назвище підчас цього процесу. Революція, яку зробив у вівторок староста Галляс, що Барановський плянував убивство Марусі Федусевичівної, як поважного члена ОУН, що міг його, Барановського, деконспірувати, — збільшила ще зацікавлення особою свідка.

Свідок Марія Федусевичівна, літ 24, студ. філ., знала Барановського, як нареченого своєї товаришки Герасимовичівної, пізнішої жінки Барановського. Зізнає на обставину, як Барановський передав їй револьвер. З Барановськими мешкала в одній околиці, вертались інколи випадково разом до дому. Таксамо випадково стрінулася з ним у трамваю і вертались до дому. В трамваю було тісно, свідок мав течку, Барановський мав теж течку, потримав течку свідка, а після того, як вона висіла, течку віддав. Дома, відчинивши течку, побачила зі здивуванням загорнений у папір револьвер. Негайно пішла до батька й показала йому револьвер. На другий день дістала лист від Барановського, в якому Барановський писав, що через помилку вложив револьвер до її течки, а не до своєї, просив не бентежитися, бо револьвер „леґальний" і що він, Барановський, пришле одного чоловіка револьвер забрати. Батько свідка рішив нікому револьвера не віддавати, лише самому Барановському. Дійсно зголосився хтось по револьвер, але тоді не було дома батька свідка, тому вона револьверу не видала. Потім револьвер відібрала жінка Барановського.

Барановський заявляє, що стрінув свідка на вул. Вишнєвецьких, револьвера ніякого Федусевичівній не вкладав; то Федусевичівна сама йому казала, що дістала револьвер від ОУН, марки „Фром", але його має батько, і тому просила Барановського, щоби пішов до батька і зажадав видачі того револьверу як свого. (Той револьвер Барановський віддав Березинському замісць того, який від нього випозичив був та який послужив убивникам Голувка). Свідок рішучо перечить.

Судця Кучера цікавиться, чи свідок на підставі свого знайомства з Барановським може припускати, що Барановський хотів і міг убити її.

Свідок: „Вістка про це дуже мене заскочила".

Барановський заявляє, що ніякої такої пропозиції звести зі світа Марусю Федусевичівну поліції не зголошував.

Прокуратор цікавиться, про що свідок розмовляв з Барановським при своїх досить частих зустрічах з ним.

Свідок: „Про річи байдужі".

Прокуратор не знає, який інтерес мав Барановський так сильно обтяжувати свідка, хоча свідок жив з Барановським на добрій стопі, без ніяких особливих суперечок.

Свідок до нині не вміє собі теж тої загадки вияснити.

Обор. д-р Рогуцький виясняє дорогою питань, що Барановський випитував свідка, яка адреса Коссака. Свідок не знала тої адреси, ані не знала теж самого Коссака. Барановський просив свідка, щоби вона довідувалася серед знайомих студентів, де мешкає Коссак, бо має до нього грошеві інтереси.

Свідок Юліян Федусевич, суддя Апеляційного Суду у Львові, зізнає на ту саму обставину (револьверу). Зізнання покриваються з зізнаннями Марусі Федусевичівної. Свідок дозволив видати револьвер лише на підставі виказки про дозвіл носити зброю.

Прокуратор дивується, чому свідок всетаки не довіряв листові до доньки, або чому не віддав револьвера на поліцію.

Свідок міг сумніви мати, але на поліцію не міг доносити і робити евентуальні прикрощі чоловікови приятельки своєї доньки. Зрештою був тою справою сильно схвильований.

(Далі буде).

УКРАЇНСЬКЕ ЗОРГАНІЗОВАНЕ ЖІНОЦТВО АМЕРИКИ ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ НАСИЛЬНОГО ВИГОЛОДЖЕННЯ УКРАЇНИ ЧЕРВОНОЮ МОСКВОЮ.

Головна Управа Союза Українок Америки склакала дня 12. листопада в Ню Йорку збори відділів СУА Ню Йорку й околиці на наради в справі завязання **Комітету Негайної Допомоги Голодуючій Україні.** На збори прибули представниці тринацятьох відділів і звичайні члени.

Вибрано комітет, котрий має в першу чергу вислати меморіял, листи і прохання, а потім слідити за найкращим способом переведення потрібної помочі голодуючим братам і сетрам на Україні. Цей комітет стоятиме у тіснім звязку із зорганізованим українським жіноцтвом у Галичині і на іміграції і подавати потрібні вказівки відділам Союза Українок Америки.

Комітет Негайної Допомоги Голодуючій Україні при СУА вислав меморіял і листи до: Президента Рузвелта, Пані Елінор Делано Рузвелт, Міжнародного Червоного Хреста в Женеві і Американського Червоного Хреста у Вашингтоні.

Відділи одержать по кілька копій брошури англійською мовою, які розішлють до місцевих американських часописів сенаторів і конгресменів стейтів, в котрих відділи знаходяться. В склад **Комітету Допомоги Голодуючій Україні** при СУА увійшли: д-р Неонілія Пелехович, голова; Марія Петренко і Петронеля Костецька, писарки; Марія Гребенецька, Стефа Абрагамовська, Зіна Лисюк, І. Зиблікевич, Павлина Авраменко, Емілія Кузів і Юлія Ярема, комітетові. По інформації просимо звертатись на адресу:

Dr. NELLIE PELECOWICH,
307 E. 10th St., New York City.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

СТРЕТФОРД, КОНН.

На інвалідів.

Товариство „Українська Січ", від. 59 У. Н. Союза, рішило перевести збірку на допомогу інвалідам і вибрало на своїм мітінгу підписани для переведення збірки. Були такі, що при „килишку" патріоти, але коли приходиться дати жертву, то „злі часи". Та були і добрі громадяни.

Разом зібрано $17.50 і вислано до краю через Обєднання.

Жертвували по $1: М. Шиманський, І. Глива, С. Шміґельський, С. Пашкевич, Анастасія Ґончар, М. Будник, В. Велеток, Й. Волк, М. Галькевич, П. Сливинський, Т. Красіцький, Д. Чернявський, І. Максимів, Й. Підлуський; по 50 ц.: П. Левкович, Н. Варій, М. Пашкевич, Г. Монюк, І. Шевчик, В. Глива, М. Мандрона.

Колектори: **Йосиф Підлуський і Михайло Галькевич.**

КРАДІЖ ГРОШЕЙ З ПОТЯГУ.

З Розвадова повідомляють, що коли там прибув особовий потяг з Ряшева, якісь люди вдерлися до почтового вагону і винесли 6 мішків грошей. Вкрадена сума покищо невідома.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(99).

1-99

Людон, найстарший жрець, побачив, що громадка вояків йшла коридором до нього. Вони були збентежені, не знаючи, куди повернутися. Він вгадав добре, що вони йшли слідом Тарзана, але стратили його з очей і тепер не знали, куди йти серед лябіринту святині. Відступивши назад, заки вони його побачили, Людон сіпнув за шнурок, що звисав із повали, і по святині роздався голос металевого дзвона. Потім він приказав двом священикам: „Несіть жінку і йдіть за мною!"

Ці підняли Джейну й пішли за Людоном крутими коридорами, аж накінець дійшли до найбільшого подвіря коло східнього вівтаря. З усіх боків до них доходив голос поспішних кроків, бо удари дзвона значили, що найстарший жрець у небезпеці. Годони, що йшли за Тарзаном, знайшлися без провідника та перед переважаючою силою. Вони стали відступати тою самою дорогою, котрою прийшли.

Тимчасом Джадон припускав, що Тарзан та його відділ завдали перший удар, і він зі свого боку повів напад на святиню. До Людона дійшли дикі крики, які дали знак, що битва почалася. Лишаючи Джейну під сторожею двох священиків, Людон поспішив до палати, щоб особисто кермувати своїми військами. Рівночасно він вислав спеціяльних людей між своїх жовнірів, які мали розголосити серед війська, що Тарзан-Джадгуру, котрий називає себе сином божим, Дорульотом, є увязнений у святині.

Понад рядами вояків піднявся крик: Фальшивий Дорульото увязнений у святині!" Як зійшло сонце, війська Джадона ще не могли добути брами палати. Старий вояка захопив високу будову, що стояла далеко від палати, і на ній уставив сторожу, що мала виглядати за приходом його сина, Тейдена. Та мінути переходили в годину, а за відсіч і слуху не було.